

VABARIIGI VALITSUS

KORRALDUS

Tallinn, Toompea

2003 nr

**”Lapse õiguste konventsiooni
valikulise protokoll
laste kaasamise kohta
relvakonfliktidesse”
heakskiitmine ja volituste
andmine**

“Välissuhtlemisseaduse” (RT I 1993, 72/73, 1020; 1996, 49, 953; 1997, 73, 1200; 2003, 21, 122) § 19 lõike 2 ja § 20 lõike 1 alusel:

1. Kiita heaks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee 25. mai 2000. aasta resolutsiooniga A/RES/54/263 vastu võetud ja allkirjastamiseks, ratifitseerimiseks ning ühinemiseks avatud “Lapse õiguste konventsiooni valikuline protokoll laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse”.

2. Volitada Eesti Vabariigi alalist esindajat ÜRO juures suursaadik Merle Pajulat kirjutama alla punktis 1 nimetatud valikulisele protokollile.

Siim Kallas
Peaminister

Aino Lepik von Wirén
Riigisekretär

Vabariigi Valitsuse korralduse “Lapse õiguste konventsiooni valikulise protokoll laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse” heakskiitmine ja volituste andmine” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

“Lapse õiguste konventsiooni valikuline protokoll laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse” (edaspidi *protokoll*) võeti vastu ÜRO Peaassamblee 25. mai 2000.a resolutsiooniga A/RES/54/263 ning see jõustus 12. veebruaril 2002.a. Kõnealune protokoll on suunatud Lapse õiguste konventsiooni (RT II 1996, 16, 56; 2000, 16, 97) (edaspidi *LÕK*) poolt tunnustatud õiguste edendamisele ja laste kaitsele nende relvakonfliktidesse kaasamise eest.

13. veebruari 2003.a seisuga on protokoll ratifitseerinud 50 riiki¹. Euroopa Liidu liikmesriikidest on protokoll ratifitseerinud Austria, Belgia, Taani, Prantsusmaa, Itaalia, Iiri, Soome ja Hispaania, kõik ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriigid on protokoll allkirjastanud.

Protokoll tõlkis ja keelelise korrektuuri teostas Tiido & Tammi keeleagentuur, tel 6 284 077.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Anneli Amtmann tel 626 9827.

2. Eelnõu eesmärk

Maailmas osaleb otseses sõjategevuses ligikaudu 300 000 last.² LÕK valikulise protokoll põhieesmärgiks on tõsta laste relvajõududesse värbamiseks ja sõjategevuses osalemiseks nõutavat vanust, mis aitaks oluliselt vähendada sõjategevuses osalevate laste arvu. Protokollis sätestatu arendab edasi vastavaid laste õiguste kaitsele suunatud instrumente, mis on leidnud kajastamist erinevates rahvusvahelistes lepingutes. LÕK-i kõrval on Eesti Vabariik sarnaseid eesmärke toetanud ratifitseerides Rahvusvahelise kriminaalkohtu Rooma statuudi (RT II 2002, 2, 5) ja Rahvusvahelise tööorganisatsiooni (ILO) konventsiooni (nr 182) «Lapsele sobimatu töö ja muu talle sobimatu tegevuse viivitamatu keelustamine» (RT II 2001, 20, 109).

Kuigi üldjuhul vaadeldakse lapsena alla 18-aastast isikut, kehtestab LÕK sõjategevuses osalemise ea suhtes erandi ning võimaldab laste otsest osavõttu sõjategevusest ning nende relvajõududesse värbamist alates 15-aastaseks saamisest. Mitmed rahvusvahelised organisatsioonid on juhtinud riikide tähelepanu laste kergesti haavatavale positsioonile värbamise korral (näiteks suurem oht sattuda väimse, füüsilise või seksuaalse ärakasutamise või vägivalda ohvriks) ning vajadusele kõnealuses olukorras efektiivsemalt kaitsta laste õigusi. Oluliseks sammuks laste

¹ Allikas: <http://193.194.138.190/html/menu2/6/crc/treaties/status-opac.htm>

² Allikas: <http://www.un.org/special-rep/children-armed-conflict/>

õiguste kaitsel oleks protokollil võimalikult rohkearvuline ratifitseerimine (või sellega ühinemine).

Protokollil on Eesti Vabariigil soovitanud ratifitseerida ka ÜRO Lapse Õiguste Komitee. 31.01.2003 vastuvõetud ÜRO Lapse Õiguste Komitee lõppjäreldestes Eesti kohta, punktis 54 märgitakse: Komitee julgustab osalisriiki ratifitseerima valikulist protokollilaste kaasamise kohta relvakonfliktidesse.

Samuti on näiteks Euroopa Parlament oma resolutsioonis³ kutsunud üles oma liikmesriike toetama protokollil vastuvõtmist ja kuulutama alla 18-aastaste laste kasutamine sõjalistes konfliktides seadusevastaseks.

Eeltoodut arvestades on protokolliga liitumine Eesti jaoks oluline. Seda on rõhutanud ka kaitseminister, kes oma kirjas sotsiaalministrile väljendas Kaitseministeeriumi toetust valikulise protokolliga liitumise suhtes. Kaitseminister märkis muuhulgas järgmist: "Eesti sai kutse liituda NATO-ga suuresti tänu sellele, et Alliansi liikmesriigid tajusid meid nendega samu väärtushinnanguid jagavat. Selle väärtushinnangute süsteemi üheks osaks on ka laste õiguste kaitses ja nende relvakonfliktidesse kaasamise keelustamine. Eesti julgeoleku lõplikuks tagajaks on meie liikmeks olek NATO-s ja EL-s. /.../ Eesti ühinemine meie liitlastes seas tunnustatud üldistes normidega aga parandab Eesti positsiooni NATO-s ning seeläbi mõjub meie julgeolekut tugevdavalt."⁴

Vabariigi Valitsuse korralduse eesmärgiks on valikuline protokoll heaks kiita ning anda Eesti Vabariigi alalisele esindajale ÜRO juures volitused sellele alla kirjutamiseks. Valikuline protokoll on avatud allkirjastamiseks konventsiooniosalistele või konventsioonile allakirjutanud riikidele (art 9 p 1). Valikulisele protokollile alla kirjutades näitab Eesti üles head tahet edendada laste õiguste kaitses, rahvusvahelist humanitaarõigust ning olla solidaarne teiste riikide jõupingutustega piirata lapssõdurite värbamist ning nende kasutamist sõjategevuses.

3. Protokollil sisu ja võrdlev analüüs

Protokollil **artikkel 1** sätestab osalisriigi kohustuse tagada, et tema relvajõududesse kuuluvad alla 18-aasta vanused isikud ei osale otsesest sõjategevuses. Selle artikliga tõstetakse otsesest sõjategevuses osalevate isikute vanuse alampiir 15-lt 18-ne aastani. Protokollieelsed vastavad miinimumstandardid on sätestatud nii LÕK-s kui ka Rahvusvahelise kriminaalkohtu Rooma statuudis.

Lapse õiguste konventsioon, mis käsitleb lapsena iga isikut, kes on alla 18-aastane, võimaldab otsesest sõjategevuses osaleda lastel alates 15. eluaastast (LÕK art 38 p 2⁵).

---

³ "The European Parliament /.../ Calls on the Member States to support the adoption of an optional protocol to the UN Convention on the Rights of the Child to outlaw the recruitment and use of children under 18 in armed conflicts" - European Parliament Resolution on the 10th Anniversary of the UN Convention on the Rights of the Child; Official Journal of the European Communities C189/242.

⁴ Kaitseministri 19.02.2003 kiri nr 1-411/7218.

⁵ "Osalisriigid võtavad kõik võimalikud meetmed, et vältida alla 15-aastaste lastes osavõttu sõjategevusest." LÕK art 38 (2)

Ka Rahvusvahelise kriminaalkohtu Rooma statuudis on antud kontekstis vanuseliseks alampiiriks 15 eluaastat. Rooma statuudi artikkel 8 sätestab, et rahvusvahelise õiguse raames loodud ning rahvusvaheliste relvakonfliktide kohta käiva õiguse ja tavade tõsine rikkumine, samuti mitte-rahvusvahelistes relvakonfliktides kohaldatavate ja rahvusvahelise õigusega kindlaks määratud muude õiguste ja tavade rikkumine on alla 15-aastaste laste sunduslik relvajõududesse võtmine või värbamine või nende kaasamine aktiivsesse sõjategevusse.

ILO konventsiooni «Lapsele sobimatu töö ja muu talle sobimatu tegevuse viivitamatu keelustamine» käsitleb lapsena alla 18-aastast isikut. Vastavalt selle konventsiooni artiklile 3 laieneb mõiste *sobimatu töö* ja *muu sobimatu tegevus* ka relvakonfliktis sunniviisilisele osalemisele.

Artikli 2 kohaselt tuleb osalisriigil tagada, et riigi relvajõududesse ei värvata sunniviisiliselt alla 18 aasta vanuseid isikuid.

Protokolli artikli 1 suhtes on artikkel 2 vaadeldav täiendava tagatisena laste otseses sõjategevuses osalemise vastu. Võib eeldada, et juhul kui laps on värvatud ning saanud sõjalise väljaõppe, on riik huvitatud tema oskuste kasutamisest sõjalise konflikti situatsioonis, eriti juhul kui lapse näol on tegemist relvajõudude liikmega ja kriis on sellise ulatusega, et iga väljaõppe saanud isik on vajalik.⁶ Kirjeldatud olukorra välistamiseks on artiklis 2 sätestatud lisakaitse oluline.

Erinevalt protokollis sätestatust ei ole LÕK artiklis 38 punktis 3 sätestatud senine vastav regulatsioon imperatiivne. LÕK näeb ette üksnes osalisriigi kohustuse hoiduda oma relvajõududesse värbamast alla 15-aastaseid isikuid. Värvates relvajõududesse isikuid, kes on vähemalt 15-aastased, kuid kes ei ole veel saanud 18-aastaseks, tuleb LÕK kohaselt osalisriikidel püüda eelistada neist vanimaid.

Artikliga 3 kohustub osalisriik isikute vabatahtlikul värbamisel oma riiklikesse relvajõududesse tõstma vanuse alampiiri vastavalt LÕK artikli 38 punktile 3. Viidatud LÕK artikkel sätestab: “Osalisriigid hoiduvad oma relvajõududesse värbamast alla 15-aastaseid isikuid. Värvates relvajõududesse isikuid, kes on vähemalt 15-aastased, kuid kes ei ole veel saanud 18-aastaseks, püüavad osalisriigid eelistada neist vanimaid”.

Erandi protokollis artikli 3 punktist 1 sätestab sama artikli punkt 5, mille kohaselt nõue vanuse alampiiri tõstmise kohta ei kehti osalisriigi relvajõudude poolt hallatavate või nende kontrolli all olevate koolide suhtes.

Artikli 3 eesmärgiks on garanteerida, et värbamine riiklikesse relvajõududesse enne 18. eluaastat oleks vabatahtlik. Selleks tuleb riigil, kes lubab alla 18-aastaste isikute vabatahtlikku värbamist oma riiklikesse relvajõududesse, tagada artikli 3 punktis 3 sätestatud miinimumstandard ettevaatusabinõude osas. Ettevaatusabinõud peavad tagama, et värbamine oleks tõepoolest vabatahtlik ning värbamine viidaks läbi värvatava isiku vanemate või seaduslike eestkostjate teadmisel ja nõusolekul. Samuti tuleb tagada, et isikute käsutusse antakse kogu teave mainitud sõjaväeteenistusega seonduvate kohustuste kohta ning neilt nõutakse usaldusväärse tõendusmaterjali esitamist vanuse kohta enne nende vastuvõtmist riiklikku väeteenistusse.

---

⁶ Helle, D. Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict to the Convention on the Rights of the Child. International Review of the Red Cross No. 839, p 797-809.

Protokolli ratifitseerimisel peab riik, vastavalt artikli 3 punktile 2, esitama siduva deklaratsiooni, milles on ära näidatud vanuse alampiir isikute vabatahtlikul värbamisel oma riiklikesse relvajõududesse. Kaitseministeerium on väljendanud arvamust, et Eesti Vabariigi poolt esitatavas deklaratsioonis võiks vanuseliseks alampiiriks kujuneda 18 eluaastat.⁷ Siinkohal on oluline märkida, et Kaitseministeeriumi andmetel ei ole Eestis viimase kahe aasta jooksul ajateenistusse astunud ühtegi alla 18-aastast isikut.

Deklaratsioonis tuleb kirjeldada ka ettevaatusabinõusid, mis tagavad, et värbamine pole sunni viisiline või kohustuslik. Kooskõlas artikli 3 punktiga 4 on deklaratsiooni võimalik hiljem karmistada, edastades selle kohta ÜRO peasekretärile adresseeritud teate, kuid deklaratsiooniga võetud kohustuse hilisem tagasivõtmine ei ole võimalik. Vabatahtliku värbamise miinimumiga on pärast ratifitseerimist võimalik tõsta, kuid seda alandada ei ole hiljem võimalik.

Artikkel 4 keelab riigi relvajõududest eraldiseisvatel relvastatud rühmadel alla 18-aasta vanuste isikute värbamise ja rakendamise sõjategevuses. Seejuures pole oluline, kas selline värbamine on vabatahtlik või mitte.

Artiklis 4 sätestatu mõjutab riigi relvajõududest eraldiseisvate relvastatud rühmade tegevust, mis näitab, et protokoll ei ole suunatud üksnes rahvusvahelistele konfliktidele. Fakt, et lapssõdurite osalemine sisekonfliktides näib olevat eriti laiaulatuslik kinnitab sellise regulatsiooni vajalikkust.⁸

Neljale esimesele, protokolli eesmärgi suhtes olemuslikule, artiklile järgnevad eelkõige protokolli rakendamist puudutavad sätted. **Artikkel 5** sätestab protokolli tõlgendamisstandardi. **Artikkel 6** kohustab osalisriiki tagama protokolli sätete tõhusa ellurakendamise. **Artiklis 7** on sätestatud osalisriikide koostöökohustus protokolli ellurakendamisel.

Artikliga 8 võtab protokolli ratifitseerinud riik kohustuse kahe aasta jooksul pärast protokolli jõustumist esitada ÜRO Lapse Õiguste Komiteele ettekanne. Ettekanne peab sisaldama põhjalikku teavet meetmete kohta, mida riik on rakendanud protokolli sätete elluviimiseks, sealhulgas osalemist ja värbamist käsitlevate sätete juurutamiseks. Juhised artiklis 8 punktis 1 nimetatud ÜRO Lapse Õiguste Komiteele esitatava ettekande koostamiseks on Komitee poolt vastu võetud 3. oktoobril 2001.⁹ Edaspidi, pärast esimese aruande esitamist lisatakse protokolli rakendamist puudutav informatsioon LÕK art 44 alusel esitatavale aruandele.

Protokolli jõustumisel tekib ÜRO Lapse Õiguste Komiteel õigus nõuda osalisriigilt lisainformatsiooni protokolli elluviimise kohta (art 8 p 3).

---

⁷ Kaitseministri 19.02.2003 kiri nr 1-411/7218.

⁸ Helle, D. Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict to the Convention on the Rights of the Child. International Review of the Red Cross No. 839, p 797-809.

⁹ "Guidelines regarding initial reports of State Parties to the Optional Protocol to the Convention on Rights to the Child on the involvement of children in armed conflict. Adopted by the Committee on the Rights of the Child on 3 October 2001. Kättesaadav internetis aadressil:
[http://193.194.138.190/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.OP.AC.1.En?OpenDocument](http://193.194.138.190/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.OP.AC.1.En?OpenDocument)

Artiklid 9-13 reguleerivad protokollide ratifitseerimise, denonsseerimise ning protokollide muudatuste menetlemise ja jõustumise korda.

4. Mõisted

Uusi mõisteid protokoll kasutusele ei võta.

Esimeses ettekandes ÜRO Lapse õiguste Komiteele tuleb osalisriigil selgitada, mida mõistetakse “otsese sõjategevusena” riigi seadusandluses ja riigiga seotud praktikas.¹⁰

5. Kooskõla siseriiklike õigustloovate aktidega võimaliku ratifitseerimise korral

Siseriiklikus õiguses on asjasse puutuvateks seadusteks kaitseväeteenistuse seadus (RT I 2000, 28, 167; 2001, 34, 190; 47, 260; 58, 353; 97, 604; 100, 648; 2002, 61, 375; 63, 387; 110, 660; 110, 656; 2003, 4, 22) ja kaitseliidu seadus.

Kaitseväeteenistuse seaduse § 3 lg 2 tulenevalt on Eesti kodanik kaitseväekohustuslane 16. kuni 60. eluaastani. Vastavalt sama seaduse § 51 lg 1 kutsutakse kutsealused ajateenistusse 18. kuni 27. aasta vanuselt ja tuginedes seaduse § 79 lg 1 punktile 1 võib kaadrikaitseväelaseks lepingulisse teenistusse võtta Eesti kodaniku, kes on vähemalt 18 aastat vana.

Eeltoodut silmas pidades on ajateenistusse ja tegevteenistusse võimalik astuda alates 18. eluaastast. Kuid kaitseväeteenistuse seaduse § 3 lõige 5 kohaselt kehtib mobilisatsiooni korral kõigile kaitseväekohustuslastele ühtne kaitseväeteenistuskohustus. Vastavalt sõjaaja riigikaitse seaduse (RT I 1994, 69, 1194; 1999, 16, 271; 2002, 53, 336; 57, 354) § 3 lg 3 on mobilisatsioon kaitsejõudude ning riigi majanduse ja institutsioonide viimine rahuaja seisundist sõjaseisukorda. Arvestades kaitseväeteenistuse seaduses sätestatud võib mobilisatsiooni korral kohustada isikuid teenima kaitseväes alates 16. eluaastast. See oleks aga vastuolus protokollide artiklitega 1 ja 2, millest tulenevalt peavad osalisriigid rakendama kõiki mõeldavaid meetmeid tagamaks, et nende relvajõududesse kuuluvad alla 18 aasta vanused isikud ei osale otseses sõjategevuses, ja kindlustama, et nende relvajõududesse ei värvata sunniviisiliselt alla 18 aasta vanuseid isikuid.

Kaitseväeteenistuse seaduse § 139 alusel võib nais- ja meessoost Eesti kodanikke, kes ei ole kaitseväekohustuslased, mobilisatsiooni korral võtta vabatahtlikena tegevteenistusse kaitseväe juhataja (kaitseväe ülemjuhataja) käskkirjaga kehtestatud korras. LÕK kehtestab vabatahtlikult värvatavate vanuse alampiiriks 15. eluaasta ning kohustab liikmesriikide võtma meetmeid, mis tagaks alla 18-aastaste isikute õiguste kaitse. Tulenevalt protokollide artiklist 3 tuleks siinkohal määratleda vanuse alampiir, alates millest võib vabatahtlikke võtta tegevteenistusse.

Kaitseliidu seaduse (RT I 1999, 18, 300; 2002, 53, 336; 57, 357; 61, 375) § 9 lõikest 3 tulenevalt peab kaitseliidu tegevliige olema vähemalt 17-aastane Eesti kodanik, sama

---

¹⁰ vt eelmist viidet.

paragrahvi lõikest 11 tulenevalt peab kaitseliidu noorliige olema vähemalt 15-aastane Eesti kodanik.

Vastavalt kaitseliidu seaduse §-le 2 on Kaitseliit on kaitsejõudude osa, Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ning sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.

Kaitseliidu seaduse muutmise sõltub osaliselt protokollide ratifitseerimisel Eesti poolt protokollide art 3 p 2 alusel tehtavast deklaratsioonist.

Ülaltoodut arvestades tooks protokollide ratifitseerimine kaasa vajaduse muuta kaitseväeteenistuse seadust, ja võimalik ka, et kaitseliidu seadust. Võimalike seadusemuudatuste menetlemist saab alustada pärast protokollide põhimõttelist heakskiitmist ning allakirjutamiseks volituste andmist. Muudatusi menetletakse koos protokollide ratifitseerimise seadusega. Protokollide ratifitseerimise seaduse ettevalmistamiseks on kavas moodustada töörühm Kaitseministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi ametnikest.

6. Jõustumine

Protokollide jõustumiseks on vajalik selle ratifitseerimine (art 9 p 2). Protokollide allakirjutamise tähtsus seisneb seega riigipoolses esialgses põhimõttelises heakskiidus protokollide sisule. Allakirjutamine ei kohusta riiki astuma järgmist ja lõplikku sammu - ratifitseerida protokoll, kuid väljendab riigi kavatsust uurida protokollide sätteid heas usus ja määratleda oma positsioon selle suhtes. Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni (RT II 01.01.1993, 16) art 18 sätestab riigi kohustuse hoiduda toimingutest, mis võivad kaotada lepingu objekti ja eesmärgi, kui riik on lepingule alla kirjutanud või vahetanud lepingut moodustavad dokumendid ratifitseerimise, vastuvõtmise või kinnitamise tingimusel – selle ajani, mil ta väljendab selgelt oma kavatsust saada selle lepingu osaliseks.

Protokollide allakirjutamisega võtab Eesti Vabariik endale kohustuse järgida protokollide sätteid heas usus ning väljendab oma toetust protokollide objektiks olevatele eesmärkidele ja sellesuunalistele rahvusvahelistele püüdlustele.

Juhul, kui protokoll ratifitseeritakse, jõustub protokoll riigi suhtes ühe kuu möödumisel pärast ratifitseerimisdokumendi ÜRO Peasekretärile hoiuleandmise kuupäeva.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu saadeti kooskõlastamiseks Välisministeeriumile, Kaitseministeeriumile ning Justiitsministeeriumile.

Siiri Oviir
Minister

Maarja Mändmaa
Kantsler

Lapse õiguste konventsiooni valikuline protokoll laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse

Avaldused ja reservatsioonid

(Avaldused ja reservatsioonid esitati ratifitseerimisel või ühinemisel, kui ei ole mainitud teisiti)

Andorra

Avaldus:

Andorra Vürstiriik annab protokollis artikli 3 paragrahvi 2 osas teada, et tal puuduvad hetkel relvajõud. Vürstiriigi ainsateks eriotstarbelisteks jõududeks on politsei- ja tollijõud, mille töötajate värbamisvanuse alampiir on kehtestatud valikulise protokollis artikliga 2. Lisaks soovib Vürstiriik käesolevas avalduses korrata oma mittenoustumist artikli 2 sisuga, mis lubab alla 18 aasta vanuste laste vabatahtlikku värbamist.

Argentiina

Avaldus:

"Argentiina vabariik deklareerib, et riigi relvajõududesse vabatahtliku värbamise vanuse alampiiriks on kaheksateist (18) aastat."

Austria

Avaldus:

Austria seadusandluse kohaselt on Austria kodanike vabatahtliku Austria armeesse (Bundesheer) värbamise vanuse alampiiriks 17 aastat.

1990. aasta Austria Riikliku Kaitse Seaduse (Wehrgesetz 1990) paragrahvi 15 ja sellega seonduva paragrahvi 65 (c) kohaselt eeldab 17 kuni 18 aasta vanuse isiku vabatahtlik värbamine tema vanemate või muude seaduslike eestkostjate selgesõnaliselt väljendatud nõusolekut.

1990. aasta Austria Riikliku Kaitse Seaduse sätteid koos Austria Föderaalsete Põhiseaduse poolt tagatud subjektiivsete seaduslike abinõudega tagavad seadusliku kaitse võimaldamise vastava otsuse kontekstis alla 18 aasta vanustele isikutele. Lisatagatised tulenevad seadusliku võimu põhimõtete rangest rakendamisest, headest valitsustavade ja tõhusast seaduslikust kaitsest.

Aserbaidžaan

Avaldus:

"Protokollis artiklist 3 lähtuvalt annab Aserbaidžaan Vabariik teada, et 3. novembril 1992 vastuvõetud Aserbaidžaan Vabariigi väeteenistuse seaduse kohaselt võivad Aserbaidžaan Vabariigi kodanikud ja muud isikud, kes vastavad väeteenistuse kindlaksmääratud nõuetele, vabatahtlikult astuda ning saada vastu võetud aktiivsesse väeteenistusse kadettide sõjakoolis 17 aasta vanuselt. Aserbaidžaan Vabariigi seadusandlus tagab, et mainitud teenistus ei ole sunduslik, et see viiakse ellu nende isikute vanemate ja muude seaduslike esindajate teadmises ning nõusolekul, et nende isikute käsutusse antakse igakülgne teave mainitud teenistusega seonduvate kohustuste kohta, ning et enne nende isikute võtmist riiklike relvajõudude teenistusse nõutakse neilt vanust tõendavate dokumentide esitamist."

Bangladesh

Avaldus:

"Vastavalt [valikulise protokoll] artiklile 3 (2) deklareerib Bangladesh Rahvavabariigi valitsus, et isikute vabatahtlikul värbamisel oma riiklikesse relvajõududesse on vanuse alampiiriks sõdurite korral kuusteist aastat ja ohvitseride korral seitseteist aastat, kusjuures nõutav on nende vanemate või seaduslike eestkostjate teadlikkus ning nõusolek, ilma ühegi erandita.

Lisaks esitab Bangladesh Rahvavabariigi valitsus kirjelduse kasutusele võetud ettevaatusabinõude kohta, mis tagavad, et niisugune värbamine pole sunniviisiline või kohustuslik:

Riiklikesse relvajõududesse värbamise menetlus ohvitseride ja muude auastmete osas algatatakse vastavate kuulutuste avaldamise kaudu riigi ajakirjanduses ning massiteabevahendites, ilma eranditeta.

Uute nekrutite väeteenistusse vastuvõtmine viiakse alati läbi avalikus kohas, näiteks kohalikus pargis, kooliväljakul või muus sarnases kohas. Üldsuse osalus niisugustes programmides on teretulnud.

Enne väeteenistusse astumist peab nekrut esitama oma vanemate või seaduslike eestkostjate poolt koostatud kirjaliku avalduse nende nõusolekuga seoses väeteenistusse astumisega. Juhul, kui vanem või seaduslik eestkostja on kirjaoskamatu, tõendab ja allkirjastab avalduse *union parishad* ⁱ * eesistuja.

Nekrutilt nõutakse sünnitunnistuse, immatrikulatsioonitunnistuse ja koolidokumentide täieliku komplekti esitamist.

Kõik nekrutid, nii ohvitserid kui ka muude auastmete esindajad, peavad läbima põhjaliku meditsiinilise kontrolli, mis muuhulgas hõlmab puberteediealisuse kontrolli. Eelpuberteediealiseks osutunud nekrutit automaatselt vastu ei võeta. Eranditult kõik ohvitserid ja muude auastmete esindajad peavad läbima kaheaastase kohustusliku väljaõppe. Viimane tagab, et neid ei määrata lahinguüksustesse alla 18 aasta vanuselt. Kõik ohvitserid ja muude auastmete esindajaid läbivad enne lahinguüksustesse määramist põhjaliku kontrolli. Sellega seoses läbiviidavate testide hulka kuuluvad psühholoogilise küpsuse kontrollimise testid, mis hõlmavad kõigi tasemete relvakonfliktidega seonduvate rahvusvahelise õiguse osadest arusaamise kontrolliteste.

Bangladeshi Rahvavabariigi valitsus kinnitab, et seoses valikulise protokolliga võetud kohustustest lähtuvate rangete kontrolltoimingute rakendamine jätkub ilma eranditeta."

Belgia¹

Allkirjastamisel:

Deklaratsioon:

Käesolev allkiri on võrdselt siduv nii Prantsuse kogukonna, Flaami kogukonna kui ka saksakeelse kogukonna jaoks.

Ratifikatsioon:

Avaldused:

---

* Bangladesh kohaliku omavalitsuse üksus, mis hõlmab 10-15 küla (tõlk)

1. Kooskõlas artikli 3 paragrahvi 2 ja pidades meeles artikli 3 paragrahvi 5 teatab Belgia Kuningriigi valitsus, et isikute vabatahtlikul värbamisel Belgia relvajõududesse ei rakendata vanuse alampiiri alla 18 aasta.

2. Belgia Kuningriigi valitsus teatab, et Belgia seaduste kohaselt on alla 18 aasta vanuste isikute osalemine sõjas või mis tahes rahu ajal toimivas rahuvalveoperatsioonis või relvastatud sõjategevuses rangelt keelatud. Lisaks on keelustatud mitteriiklikud sõjaväelised organisatsioonid sõltumata nendes osalevate isikute vanusest.

3. Belgia Kuningriigi valitsus keeldub täitmast kohtuliku koostöö palvet juhul, kui niisuguse palve täitmise tulemusena tehtaks vahet riiklike ja mitteriiklike jõudude vahel, millisel juhul oleks tegemist rahvusvahelise humanitaarõiguse vastava põhimõtte rikkumisega, mille kohaselt konflikti osapooli tuleb kohelda võrdselt, sealhulgas mitterahvusvahelise iseloomuga relvakonfliktide korral.

Bulgaaria

Avaldus:

Bulgaaria Vabariik deklareerib käesolevaga, et kõik 18 aasta vanused meessoost Bulgaaria kodanikud peavad läbima kohustusliku väeteenistuse.

Bulgaaria kodanikud, kes on andnud truudusvande ja läbinud väeteenistuse või läbinud kaks kolmandikku nende kohustusliku väeteenistuse ajast, võivad vabatahtlikel alustel saada regulaarväelasteks.

Isikud, kelle vanus pole piisav, saavad väljaõppe sõjaväekoolides pärast väljaõppelepingu allkirjastamist, mis toimub nende vanemate või eestkostjate nõusolekul. Pärast vanusepiiri ületamist sõlmivad väljaõppes osalejad regulaarväelase väljaõppelepingu.

Kanada

Avaldus:

"Vastavalt Lapse õiguste Konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolliga artikli 3 paragrahvi 2, deklareerib Kanada käesolevaga järgmist:

1. Vanuse alampiiriks isikute vabatahtlikul värbamisel Kanada relvajõududesse on 16 aastat.

2. Kanada relvajõud on rakendanud alljärgnevaid ettevaatusabinõusid tagamaks, et alla 18 aasta vanuste isikute värbamine pole kohustuslik või sunniviisiline:

(a) igasugune personali värbamine Kanada relvajõududesse toimub vabatahtlikkuse alusel. Kanada ei rakenda kohustuslikku väeteenistusse võtmist või mis tahes muud sunniviisilise või kohustusliku väeteenistuse vormi. Selles suhtes on Kanada relvajõudude värbamiskampaaniad oma olemuselt informatiivsed. Juhul, kui isik soovib astuda Kanada relvajõududesse, peab ta täitma vastava avalduse. Juhul, kui Kanada relvajõud pakuvad kandidaadile mingit kindlat positsiooni, ei ole viimane kohustatud seda vastu võtma;

(b) alla 18 aasta vanuste isikute värbamist teostatakse nende vanemate või seaduslike eestkostjate teadmisel ja kirjalikul nõusolekul. Riigikaitse seaduse artikli 20 paragrahvi 3 kohaselt ei võeta alla 18 aasta vanust isikut väeteenistusse juhul, kui üks tema vanematest või tema eestkostja sellega nõus ei ole,

(c) alla 18 aasta vanuseid isikuid teavitatakse täies ulatuses väeteenistusega seonduvatest kohustustest. Muuhulgas annavad Kanada relvajõud Kanada relvajõududesse astuda soovivate isikute käsutusse väeteenistusega seonduvaid kohustusi käsitlevate infovoldikute ja filmide komplekti; ning

(d) alla 18 aasta vanune isik peab enne riiklikku väeteenistusse asumist esitama usaldusväärse tõendusmaterjali oma vanuse kohta. Taotleja peab oma vanuse tõendamiseks esitama seaduslikult tunnustatud dokumendi, s.t. oma sünnitunnistuse või ristimistunnistuse."

Cabo Verde

Avaldus:

[Cabo Verde Vabariik] deklareerib Cabo Verde valitsuse nimel, et isikute vabatahtlikul Cabo Verde relvajõududesse erivärbamisel rakendatavaks vanuse alampiiriks on 17 aastat vastavalt 24. mai 1993 seadusandliku määruse nr. 6/93 artiklile 31, mis avaldati riigi teatajas nr. 18, seeria I.

Lisaks on 30. septembri 1986 määrus-seaduse nr. 37/96 artiklis 60, mis avaldati riigi teatajas nr. 32, seeria I, ning mis kehtestab ülalmainitud seadusandliku määruse sätete rakendamise korra, öeldud järgmist:

Erivärbamist ... rakendatakse kodanike puhul, kes omal vabalt väljendatud soovil otsustavad astuda väeteenistusse, ning kes vastavad järgmistele nõuetele:

- (a) Nad peavad olema vähemalt 17 aasta vanused;
- (b) Neil peab olema nende vanemate või seaduslike eestkostjate nõusolek;
- c) Nad peavad sõjaväeteenistuseks vaimselt ja füüsiliselt sobivad olema.

Seadusandliku määruse nr. 6/93 artikkel 17 ja määrus-seaduse nr. 37/96 artiklid 29 ning 63 sätestavad, et värvatavad isikud peavad olema relvajõudude juhtkonna poolt koostatud vastava dokumentatsiooni kaudu igakülgset teavitatud riikliku väeteenistusega seonduvatest kohustustest.

Antud määrus-seaduse artikli 28 kohaselt on kõik vabatahtlikud enne teenistusse astumist kohustatud esitama usaldusväärse isikut tõendava dokumendina oma riigi isikutunnistuse või passi.

Ehkki seadusandlik määrus nr. 6/93 näeb ette, et sõja ajal aset leidva värbamise korral on vanuse alampiiri/ülempiiri lubatud muuta, annab asjaolu, et Cabo Verde on ühinenud Lapse õiguste konventsiooniga ning on ühinemas Lapse õiguste konventsiooni valikulise protokolliga laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse tunnustust sellest, et värbamise korral ei saa vanuse alampiir mingil juhul olla madalam kui 17 aastat. Seega konstitutsiooni artikli 12 paragrahv 4 sätestab, et nõuetekohaselt heakskiidetud või ratifitseeritud rahvusvahelise üldõiguse või rahvusvahelise lepinguõiguse normid ja põhimõtted tuleb nende rahvusvahelises ning siseriiklikus õigussüsteemis jõustumise järel asetada ettepoole kõigist Konstitutsiooni alla kuuluvatest munitsipaalsetest, seadusandlikest või normatiivsetest aktidest.

Tšehhi Vabariik

Avaldus:

Käesoleva protokolliga vastuvõtmisega vastavalt protokolliga artikli 3 paragrahvile 2 deklareerime, et riiklikesse relvajõududesse vabatahtliku värbamise korral on vanuse alampiiriks 18 aastat. Vastav vanuse alampiir on sätestatud seadusega.

Kongo Demokraatlik Vabariik

Avaldus:

Kooskõlas protokolliga artikli 3 paragrahviga 2 kohustub Kongo Demokraatlik Vabariik järgima laste relvajõududesse värbamise keelustamise põhimõtet vastavalt 9. juuni 2000 määrus-seadusele nr. 066 relvajõudude aktiivses teenistuses olevate haavatavate rühmade demobiliseerimise ja rehabiliteerimise kohta, ning rakendama kõiki mõeldavaid meetmeid tagamaks, et alla 18 aasta vanuseid isikuid ei värvata mingil viisil Kongo relvajõududesse või mis tahes muudesse riiklikesse või eraviisilistesse relvastatud rühmadesse kogu Kongo Demokraatliku Vabariigi territooriumil.

Dominica

Avaldus:

[Tekst pole veel saabunud]

Salvador

Deklaratsioon:

.....kooskõlas ülalmainitud protokolliga artikli 3 paragrahviga 2 deklareerib Salvadori Vabariigi valitsus seda, et Salvadori relvajõudude väeteenistuse ja reservide seaduse artiklite 2 ja 6 kohaselt on vabatahtlikku väeteenistusse soovida astuvate salvadorlaste vanuse alampiiriks 16 aastat. Järgnevalt kirjeldatakse Salvadori vastavate ametivõimude poolt kehtestatud ettevaatusabinõusid, mis tagavad taolise sõjaväeteenistuse seadusjärgse vabatahtlikkuse: - 16 aasta vanune alaealine isik peab esitama Värbamise ja Reservide Ametile või selle filiaalidele kirjaliku avalduse, milles ta selgesõnaliselt kinnitab oma soovi astuda väeteenistusse;

- Nõutav on sünnitunnistuse või alaealise kaardi originaali esitamine;
- Nõutav on niisuguse dokumendi esitamine, mis kinnitab alaealise vanemate, eestkostja või seadusliku esindaja teadlikkust ja nõusolekut tema sooviga astuda väeteenistusse, lähtuvalt Perekonnakoodeksi vanemlikke õigusi käsitleva osa II artikli 206 ning sellele järgnevate artiklite sätetest;
- Taotluse heakskiitmine sõltub väeteenistuslikest vajadustest.

Soome

Avaldus:

"Soome valitsus deklareerib vastavalt valikulise protokolliga artikli 3 paragrahvile 2, et vanuse alampiiriks isikute mis tahes liiki värbamisel Soome riiklikesse relvajõududesse on 18 aastat. Vastav vanuse alampiir kehtib nii meeste sõjaväeteenistuse kui ka naiste vabatahtliku teenistuse korral."

Guatemala

Avaldus:

Vastavalt ülalmainitud protokoll artikli 3 paragrahvile 2 deklareerib Guatemala Vabariik järgmist: 'Guatemala ei luba alla 18 aasta vanuste isikute sunniviisilist värbamist oma riiklikesse relvajõududesse. Lapse Õiguste Konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva lisaprotokoll artikli 3 paragrahvi 4 kohane kirjeldus rakendatud ettevaatusabinõude kohta tagamaks, et taoline värbamine pole sunniviisiline või kohustuslik, esitatakse hiljem. '

Püha Tool

Avaldus:

"Seoses protokoll artikli 3 paragrahviga 2 deklareerib Püha Tool, et Vatikani Linnriigi osas sätestab 1976. aastal vastuvõetud Paavstliku Šveitsi Kaardiväe Määrustik oma liikmete värbamise üksnes vabatahtlikkuse alusel, kusjuures vanuse alampiiriks on 19 aastat."

Honduuras

Avaldus:

Käesoleva protokoll ulatuse täpsustamiseks ja oma liitumisdokumendi esitamisega seoses deklareerib Honduurase Vabariigi valitsus kooskõlas protokoll artikliga 3 järgmist:

1 (a). Honduurase riigi seadusandluse kohaselt on vabatahtlikul relvajõududesse värbamisel vanuse alampiiriks 18 aastat, tulenevalt riigi hariduslikust, sotsiaalsest, humanistlikust ja demokraatlikust süsteemist ".

II. Kooskõlas Vabariigi Konstitutsiooni artikli 205 punktiga 30 esitatakse käesolev leping läbivaatamiseks Sõltumatule Rahvuskongressile.

Island

Avaldus:

"Seoses Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokoll artikli 3 paragrahviga 2 deklareerib Islandi Vabariik, et tal puuduvad riiklikud relvajõud, mistõttu pole värbamisvanuse alampiiri nõuet Islandi Vabariigi korral võimalik kohaldada."

Itaalia

Avaldus:

Itaalia Vabariigi valitsus deklareerib kooskõlas artikliga 3 järgmist:

- Vabatahtlikku värbamist käsitlev Itaalia seadusandlus sätestab, et enneaegse kohustuslikku väeteenistusse astumise või vabatahtliku värbamise (väeteenistus lühiajalisel ja aastapikkusel alusel) taotluste korral on nõutavaks vanuse alampiiriks 17 aastat;

- Kehtiv seadusandlus tagab protokoll artikli 3 paragrahvi 3 sätete rakendamise vabatahtliku värbamisega seoses, muuhulgas nekruti vanema või eestkostja nõusoleku nõude osas.

Jamaika

Avaldus:

"Seoses Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolliga artikliga 3 (2) deklareerib Jamaika käesolevaga järgmist:

1. Jamaika relvajõudude poolt vabatahtlikul värbamisel ja väeteenistusse võtmisel rakendatavaks vanuse alampiiriks on 18 aastat.
2. Kindlustamaks, et alla 18 aasta vanuse personali värbamine pole sunniviisiline või kohustuslik, on Jamaika relvajõud 1962. aastal vastuvõetud Riigikaitse (Regulaarvägedesse värbamise ja väeteenistuse määrustiku) seaduse alusel kehtestanud alljärgnevad ettevaatusabinõud:
  - (a) Igasugune värbamine Jamaika relvajõududesse toimub vabatahtlikkuse alusel. Juhul, kui isik soovib astuda Jamaika relvajõudude teenistusse, peab ta täitma vastava avalduse (teadaande) blanketi vastavalt seaduse lõikele 5;
  - (b) Taotlejale antakse teadaanne tingimusel ja hoiatuse järel, et valeandmete esitamine on karistatav;
  - (c) Värbamisohvitser on kohustatud veenduma, et väeteenistusse astumist taotlev isik on, või siis vastavalt ei ole, üle kaheksateistkümne aasta vanune;
  - (d) Värbamisohvitser loeb või laseb lugeda taotlejale ette kõik taotlusedokumentis sisalduvad küsimused ja tagab, et saadud vastused mainitud dokumenti korrektselt sisse kantakse;
  - (e) Vanemate kirjalikku nõusolekut nõutakse nende taotlejate puhul, kes on vanemad kui 17 ½ aastat. Antud kategooriasse kuuluvad isikud ei saa lahkuda väljaõppekeskusest väljaõppinud sõduritena enne kaheksateistkümne (18) aasta vanuseks saamist.
3. Enne riiklikku väeteenistusse astumist peab isik esitama usaldusväärse tõendusmaterjali oma vanuse kohta seaduslikult tunnustatud dokumendi näol, s.t. oma sünnitunnistuse originaali või selle tõendatud koopia.

Juhul, kui Jamaika relvajõud pakuvad kandidaadile mingit kindlat positsiooni, ei ole ta kohustatud seda vastu võtma."

Keenia

Avaldus:

"Keenia Vabariigi valitsus deklareerib, et isikute relvajõududesse värbamisel on vanuse seaduslikuks alampiiriks kaheksateist aastat. Värbamine on täielikult ja tõeliselt vabatahtlik, mis viiakse läbi värvatava isiku täielikul teadmisel ja nõusolekul. Keenias puudub kohustuslik väeteenistus.

Keenia Vabariigi valitsus jätab endale õiguse käesoleva deklaratsiooni täiendamiseks, muutmiseks või karmistamiseks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile adresseeritud vastava teate edastamise teel. Niisugused teated jõustuvad kuupäeval, mil Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär need kätte saab."

Mali

Avaldus:

"Kooskõlas Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolliga artikli 3 paragrahviga 2 deklareerib Mali Vabariik, et riiklikesse relvajõududesse vabatahtliku värbamise vanuse alampiiriks on 18

aastat. Ühegi alla 18 aasta vanuse poisi või tüdruku värbamine või värbamise võimaldamine isegi siis, kui see toimub vabatahtlikel alustel, on keelatud, nagu ka niisuguste isikute vastuvõtmine riiklike relvajõudude teenistusse.

Mali valitsus on igakülgset pühendunud käesoleva deklaratsiooni järgimisele ja võtab endale kohustuse karistada kõiki isikuid, kes selle sätteid rikuvad, vastavalt süüteo tõsidusele ning kooskõlas riigi kriminaalseadustikuga.

Ebaseaduslikult relvajõududesse värvatud lapsed võivad konkreetsest olukorrast sõltuvalt saada nende majanduslikuks ja sotsiaalseks rehabiliteerimiseks ning taasintegreerimiseks nõutavat toetust.

Malta

Avaldus:

"1970. aastal jõustunud Malta Relvajõudude Seaduse (Malta Seaduste peatükk 220) kohaselt toimub värbamine Malta relvajõududesse vabatahtlikkuse alusel ja alla seitsmeteistkümne aasta ning kuue kuu vanuste isikute värbamine niisugusel viisil on keelatud. Alla 18 aasta vanuse isiku väeteenistusse astumine niisugusel viisil on võimalik vaid siis, kui tema isa on andnud selleks kirjaliku nõusoleku, isa puudumisel peab kirjaliku nõusoleku andma ema või muu isik, kelle hoole all väeteenistusse astumist taotleb isik olla võib. Igal juhul lõpeb alla 18 aasta vanuselt väeteenistusse astunud isiku teenistusaeg tema 18 aasta vanuseks saamisel ja väeteenistust tuleb seejärel pikendada. Potentsiaalsete nekrutite väeteenistusse võtmisel on kohustuslikuks eeltingimuseks riikliku perekonnaseisuameti poolt väljastatud sünnitunnistuse esitamine nende vanuse tõendamise eesmärgil.

Malta Relvajõudude Seadus sätestab, et igale regulaarvägede teenistusesse astuda soovivale isikule väljastatakse enne tema väeteenistusse võtmist ja sõltumatult tema vanusest seaduslikult kehtestatud sisuga teade, milles tuuakse ära väeteenistuse üldised tingimused, ning värbamisega tegelev ohvitser ei tohi värvata ühtki isikut regulaarvägede teenistusse enne veendumist, et potentsiaalne nekrut on mainitud teate kätte saanud, saanud aru selle sisust ja soovib väeteenistusse astuda.

Praktikas ei värba Malta relvajõud alla 18 aasta vanuseid nekruteid ja pole seda teinud alates aastast 1970. Lisaks deklareerib Malta valitsus, et kui tulevikus peaks aset leidma alla 18 aasta vanuste isikute värbamine, ei võta niisugused relvajõudude liikmed osa sõjategevusest.

Malta Relvajõudude Seaduse sätted näevad ette Noorte Juhtide Programmi olemasolu, mis võimaldab alla seitsmeteistkümne aasta ja kuue kuu vanuste isikute värbamist väljaõppe andmise eesmärgil, kuid sõjategevuses mitteosalevatele ametikohtadele, tegelikkuses aga pole niisugust värbamist peale 1970. aastat aset leidnud."

Monaco

Avaldus:

Kooskõlas Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolliga artikli 3 paragrahvi 2 deklareerib Monaco Vürstiriik, et ta on seotud 17. juulil 1918 sõlmitud Franko-Monegaski lepinguga, mille kohaselt tagab Monako Vürstiriigi territoriaalse terviklikkuse kaitse Prantsusmaa Vabariik.

Vürstiriigi ainsateks sõjaväelise staatusega organiteks on vürsti vahtkond ja tuletõrjebriigaad. Kooskõlas 1. juunil 1984 jõustunud valitseja määrusega nr. 8017 Politseikoodeksi kohta, peavad vahtkonna ja tuletõrjebriigaadi liikmed olema vähemalt 21 aasta vanused.

Maroko

Avaldus:

Kooskõlas laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva artikli paragrahvi 2 deklareerib Maroko Kuningriik, et riiklike seadustega sätestatud vanuse alampiiriks vabatahtlikul värbamisel riigi relvajõududesse on 18 aastat.

Mehhiko

Avaldus:

Kooskõlas lisaprotokolliga artikli 3 paragrahvi 2 deklareerivad Mehhiko Ühendriigid:

(i) Riigi kodanike vabatahtlikul värbamisel riigi relvajõududesse on vanuse alampiiriks 18 aastat;

ii) Väeteenistuse Seaduse artikli 24 kohaselt võetakse relvajõududesse aktiivse teenistuse eesmärgil vabatahtlikke vastu ainult kaitseministri poolt igal aastal kinnitatava arvu täitumiseni ja eeldusel, et täidetud on alljärgnevad tingimused:

I. Nad peavad esitama taotluse;

II. Nad peavad olema Mehhiko kodanikud, kellel on vanust üle 18 kuid alla 30 aasta, ning nad peavad olema alla 40 aasta vanused juhul, kui nad värvatakse sõjaväkke spetsialistidena; Üle 16 aasta ja alla 18 aasta vanuseid isikuid on lubatud võtta vastu sideüksustesse, kus neile antakse tehniku väljaõpe riigiga sõlmitud lepingute alusel, mille kestus ei tohi ületada viit aastat. Lisaks on Väeteenistuse seaduse artikli 25 kohaselt lubatud relvajõudude teenistusse enneaegselt võtta vaid järgmisi isikuid:

I. Kes soovivad lahkuda riigist ajal, mil nad peaksid seaduse kohaselt väeteenistusse astuma, tingimusel, et nad on väeteenistusse astumise taotlemise ajal üle 16 aasta vanused;

II. Kes on kohustatud taotlema enneaegset väeteenistusse astumist õpingute pärast.

Taoliste isikute maksimaalne arv, kellele võidakse anda luba enneaegseks väeteenistusse astumiseks, määratakse igal aastal kindlaks kaitseministri poolt; ning

Tõlgendav avaldus:

Ratifikatsioonides Ühinenud Riikide Organisatsiooni Peaassamblee poolt 25. mail 2000 vastuvõetud Lapse õiguste konventsiooni valikulise protokolliga laste kaasamise kohta relvakonfliktidesse, eeldab Mehhiko Ühendriikide valitsus, et kogu protokollist tulenev vastutus alla 18 aasta vanuste laste värbamise eest mitteriiklikesse relvastatud rühmadesse ja nende rakendamise eest sõjategevuses langeb täies ulatuses niisugustele rühmadele ega ole üle kantav Mehhiko riigile kui sellisele. Viimane on kohustatud tagama rahvusvahelise humanitaarõiguse juhtpõhimõtete alalise rakendamise.

Namiibia

Avaldus:

"Kooskõlas Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva lisaprotokolli artikli 3 paragrahviga 2 deklareerib Namiibia käesolevaga järgmist:

1. Isikute vabatahtlikul värbamisel Namiibia kaitsejõududesse on vanuse alampiiriks 18 aastat.
2. Namiibia kaitsejõud rakendavad alljärgnevaid ettevaatusabinõusid tagamaks, et 18 kuni 25 aasta vanuse personali värbamine pole sunniviisiline või kohustuslik.
  - (a) Igal aastal avaldatakse kohalikus ajakirjanduses ja ringhäälingus kuulutusi sõjaväelise karjääri võimaluste kohta Namiibia kaitsejõududes, mille eesmärgiks on kutsuda sellest huvitatud noori mehi ja naisi üles esitama vastavaid taotlusi.
  - (b) Üheks põhiseisukohaks mingi kindla positsiooni pakkumisel kandidaadile Namiibia kaitsejõudude poolt, ei ole viimane kohustatud seda vastu võtma.
  - (c) Sõjaväelise karjääri võimalused võivad seonduda jalaväe, inseneriväe, lennukiväeüksuse, mereväeüksuse, sidevägede ja meditsiiniteenistusega. Potentsiaalsed nekrutid läbivad õppekursuse, mille käigus neile antakse ülevaade, mida neilt kui tulevastelt sõduritelt paragrahvis 2 c) määratletud sõjaväelise karjääri võimalustega seoses oodatakse. Nekrutid võivad valida oma karjääri väljaõppe läbimise järel.
  - (d) Kaudse või otsese sunniviisilisuse välistamiseks mis tahes kujul eeldavad Namiibia kaitsejõud järgmist
    - i) potentsiaalsel nekrutil ei tohi olla kriminaalset tausta ega olla karistatud
    - ii) potentsiaalsed nekrutid peavad olema Namiibia kodanikud
3. Kuivõrd Namiibia kaitsejõudude üheks põhiseisukohaks ja poliitikaks on alla 18 aasta vanuste isikute vabatahtliku värbamise keeld:
  - i) nõutakse kandidaatidelt nende vanuse tõendamise eesmärgil seaduslikult tunnustatud Namiibia isikutunnistuse ja sünnitunnistuse tõendatud koopia esitamist.
4. Igasugune personali värbamine Namiibia kaitsejõududesse on vabatahtlik. Namiibia ei rakenda kohustuslikku väeteenistust või mis tahes muud liiki sunniviisilist kohustuslikku teenistust."

Uus-Meremaa

Avaldus:

"Uus-Meremaa valitsus deklareerib, et Uus-Meremaa poolt rakendatavaks vanuse alampiiriks isikute vabatahtlikul värbamisel oma riiklikesse relvajõududesse on 17 aastat. Lisaks deklareerib Uus-Meremaa valitsus, et tema poolt taolise värbamise sunniviisilisuse või kohustuslikkuse välistamiseks rakendatavad ettevaatusabinõud hõlmavad alljärgnevaid abinõusid:

- (a) kaitsejõudude värbamisprotseduurid, mis nõuavad värbamise tegeliku vabatahtlikkuse tagamist vastutavate isikute poolt; tagaksid värbamise tegeliku vabatahtlikkuse;

(b) seadusandlikult kehtestatud nõuded värbamise lubamise kohta vanema või eestkostja nõusolekul, juhul kui Uus-Meremaa seadused sellise nõusoleku olemasolu nõuavad. Vanem või eestkostja peab olema teadlik, et väeteenistusse astunud isikule laieneb pärast tema 18 aasta vanuseks saamist aktiivse teenistuse kohustus;

(c) üksikasjalik ja informatiivne väeteenistusse astumise protsess, mis tagab enne truudusevande andmist kõikide isikute täieliku teavitamise väeteenistusega seonduvatest kohustustest; ning

(d) värbamisprotseduur, mis nõuab väeteenistusse astujatelt sünnitunnistuse kui usaldusväärse vanust tõendava dokumendi esitamist."

Panama

Avaldus:

Protokolli ratifitseerides deklareerib Panama Vabariik, et tal puuduvad relvajõud. Panama Vabariigil on tsiviilisikutest moodustatud julgeolekujõud, mille koosseisu kuuluvad riiklik politsei, riiklik lennuteenistus, riiklik mereteenistus ja institutsionaalne kaitseteenistus. Nende seaduslikud põhikirjad määratlevad personali niisugustesse organitesse värbamist käsitlevad nõuded ja sätestavad, et nekrutid peavad olema täisealised, s.t. 18 aasta vanused.

Peruu

Avaldus:

Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolli ratifitseerimisakti esitamisega seoses deklareerib Peruu valitsus, et protokolli artikli 3 paragrahvi 2 kohaselt on vabatahtliku riigi relvajõudude teenistusse astumise korral rakendatavaks vanuse alampiiriks riikliku seadusandluse kohaselt 18 aastat.

Portugal

Allkirjastamisel:

Avaldus:

"Protokolli artikli 2 osas deklareerib Portugali Vabariik, juhtides tähelepanu asjaolule, et Portugali Vabariik oleks eelistanud, kui protokoll oleks välistanud alla 18 aasta vanuste isikute mis tahes liiki värbamise, olenemata sellest, kas mainitud värbamine on vabatahtlik või mitte, et Portugali Vabariik rakendab oma riiklikku seadusandlust, mis keelab alla 18 aasta vanuste isikute vabatahtliku värbamise ning esitab siduva deklaratsiooni vastavalt protokolli artikli 2 paragrahvile 3, sätestades Portugalis vabatahtliku värbamise korral rakendatavaks vanuse alampiiriks 18 aastat."

Katar

Avaldus:

Kooskõlas Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolli artikli 3 paragrahviga 2,

deklareerib Katari Riik, et värbamine riigi relvajõududesse ning muudesse regulaarjõududesse on vabatahtlik ja ette nähtud nende jaoks, kes on saanud 18

aasta vanuseks ning sealjuures võetakse arvesse sama artikli paragrahvis 3 määratletud ettevaatusabinõusid.

Käesoleva deklaratsiooni esitamisega seoses kinnitab Katari Riik, et tema riiklik seadusandlus ei näe ette mis tahes liiki kohustuslikku või sunniviisilist värbamist.

Rumeenia

Avaldus:

"Seaduse kohaselt on sõjaväeteenistus kohustuslik nende meessoost Rumeenia kodanike jaoks, kes on saanud 20 aasta vanuseks, välja arvatud sõja korral või vastava vajaduse tekkimisel rahuaja kestel, millisel juhul mainitud isikuid on lubatud värvata pärast 18 aasta vanuseks saamist."

Ruanda

Avaldus:

"Vanuse alampiir vabatahtlikul värbamisel: 18 aastat.

Minimaalne vanus astumisel relvajõudude poolt hallatavatesse või nende kontrolli all olevatesse koolidesse: ei ole kohaldatav.

Vastavate koolide õpilaste staatus (kas nad kuuluvad relvajõudude koosseisu): ei ole kohaldatav.

Millise usaldusväärse vanust tõendava tõendusmaterjali esitamist nõutakse: sünnitunnistus.

Kes kuuluvad relvajõudude koosseisu: täiskasvanud mehed ja naised."

Sierra Leone

Avaldus:

"Seoses Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolliga artikli 3 paragrahvi 2 deklareerib Sierra Leone Vabariigi valitsus järgmist:

1. Vanuse alampiiriks vabatahtlikul värbamisel riigi relvajõududesse on 18 aastat;
2. Sunniviisilist või kohustuslikku värbamist riigi relvajõududesse ei rakendata;
3. Värbamist viiakse läbi üksnes vabatahtlikkuse alusel."

Hispaania

Avaldus:

Seoses protokolliga artikli 3 sätetega deklareerib Hispaania, et vanuse alampiiriks vabatahtlikul värbamisel riigi relvajõududesse on 18 aastat.

Sri Lanka

Avaldus:

"Sri Lanka Demokraatlik Sotsialistlik Vabariik [...] deklareerib vastavalt [protokolliga] artiklile 3 (2) Sri Lanka seaduste kohaselt järgmist:

- (a) sunniviisilist või kohustuslikku värbamist riigi relvajõududesse ei rakendata;
- (b) värbamist viiakse läbi üksnes vabatahtlikkuse alusel;
- (c) vanuse alampiiriks vabatahtlikul värbamisel riigi relvajõududesse on 18 aastat."

Šveits

Avaldus:

Šveitsi valitsus deklareerib valikulise protokolliga artikli 3 paragrahvi 2 et vabatahtlike riigi relvajõududesse värbamisel rakendatavaks vanuse alampiiriks on 18 aastat. Vastava vanuse alampiiri kehtestab Šveitsi seadusandlik süsteem.

Tadžikistan

Avaldus:

Välisministeeriumil on au deklareerida Tadžikistani Vabariigi nimel, et kooskõlas Lapse õiguste konventsiooni laste relvakonfliktidesse kaasamist käsitleva valikulise protokolliga artikli 3 [paragrahvi] 2 keelatakse ära alla 18 aasta vanuste isikute värbamine Tadžikistani Vabariigi relvajõududesse.

Uganda

Avaldus:

"Uganda Vabariigi valitsus deklareerib, et seaduslikult sätestatud vanuse alampiir isikute värbamisel riigi relvajõududesse on kaheksateist (18) aastat. Värbamine on täielikult ja otseselt vabatahtlik ning toimub värvatavate isikute igakülgsele teadlikkusele ja nõusolekul. Ugandas puudub kohustuslik väeteenistus.

Uganda Vabariigi valitsus jätab endale õiguse käesoleva deklaratsiooni täiendamiseks, muutmiseks või karmistamiseks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile adresseeritud vastava teate edastamise teel. Niisugused teated jõustuvad kuupäeval, mil Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär need kätte saab."

Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendatud Kuningriik

Allkirjastamisel:

Avaldus:

"Suurbritannia ja Põhja-Iirimaa Ühendatud Kuningriik rakendab kõiki mõeldavaid meetmeid kindlustamiseks, et riigi relvajõudude liikmed, kes ei ole saanud 18 aasta vanuseks, ei võta sõjategevusest vahetult osa.

Ühendatud Kuningriik on arvamusel, et valikulise protokolliga artikkel 1 ei välista riigi relvajõudude alla 18 aasta vanuste liikmete vahetut kaasamist sõjategevusse juhul, kui: -

- a) eksisteerib tõeline sõjaline vajadus nende üksuse või laeva suunamise järele piirkonda, kus sõjategevus aset leiab; ning kui
- b) olukorra olemuse ja edasilükkamatuse tõttu: -
- i) ei ole niisuguseid isikuid enne sõjategevuse algust võimalik taandada; või

ii) kaasamise vältimine piiraks nende laeva või üksuse operatsioonilist efektiivsust ning seaks seetõttu ohtu sõjalise ülesande eduka täitmise ja/või muu personali ohutuse."

Vietnam

Avaldus:

"Kodumaa kaitsmine on kõigi kodanike püha kohus ja õigus. Kodanikud on kohustatud läbima sõjaväeteenistuse ja osalema riigikaitse ülesehitamises kogu rahva poolt.

Vietnami Sotsialistliku Vabariigi seaduste kohaselt värvatakse väeteenistusse ainult üle 18 aasta vanuseid meessoost kodanikke. Alla 18 aasta vanused isikud ei või lahingutes vahetult osaleda, välja arvatud juhul, kui eksisteerib edasilükkamatu vajadus kaitsta riiklikku sõltumatust, suveräänsust, ühtsust ja territoriaalset terviklikkust.

Kuni 17 aasta vanused meessoost kodanikud, kes soovivad astuda pikaks ajaks sõjaväe teenistusse, võivad astuda sõjaväekoolidesse. Sõjaväekoolidesse värbamise vabatahtlikkuse tagamiseks rakendatakse meetmeid, mis muuhulgas hõlmavad:

- Sõjaväekohustuse seadust ja muid sõjaväekoolidesse värbamist käsitlevaid õigusakte tutvustatakse laialdaselt massiteabevahendite kaudu;
- Sõjaväekoolis õppida soovivad isikud peavad vabatahtlikkuse alusel esitama vastava taotluse, osalema eksamikonkurssidel ja läbima need edukalt; nad peavad esitama kohalike võimude poolt väljastatud sünnitunnistused, hariduskäiku tõendavad dokumendid ja keskhariduse diplomi; nad peavad samuti läbima tervisekontrolli tagamaks, et nad on õppes osalemiseks ning sõjaväeteenistuseks füüsiliselt võimelised."

MÄRKUSED

---

1. *Belgia Kuningriigi nimel.*

**Lapse õiguste konventsiooni valikuline protokoll laste kaasamise kohta
relvakonfliktidesse**

**Vastu võetud ja avatud allkirjastamiseks, ratifitseerimiseks ning
ühinemiseks Peaassamblee 25. mai 2000 aasta resolutsiooniga
A/RES/54/263**

Jõustus 12. veebruaril 2002

— — — — —

Käesoleva protokollis osalisriigid,

olles innustatud Lapse õiguste konventsiooni üleüldisest toetusest ja näidates üles ulatuslikku pühendumust lapse õiguste edendamisele ning kaitsmisele suunatud püüdlustele,

kinnitades, et lapse õigused vajavad erilist kaitset, ning kutsudes üles kõikide laste olukorra jätkuvale parendamisele, arendamisele ning harimisele rahu ja turvalisuse tingimustes,

olles mures relvakonfliktide kahjuliku ja ulatusliku mõju pärast lastele ning nende pikaajalise toime pärast rahu, turvalisuse ja arengu kestvusele,

taunides laste ohtuseadmist seoses relvakonfliktidega ja otseseid rünnakuid rahvusvahelise õigusega kaitstud objektide vastu, sealhulgas niisuguste rajatiste vastu, kus tavaliselt viibib hulgaliselt lapsi, näiteks koolid ning haiglad,

võttes arvesse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuuti, eelkõige asjaolu, et selles käsitletakse sõjakuriteona alla 15 aasta vanuste laste sunduslikku väeteenistusse võtmist või värbamist või nende kasutamist aktiivsete osalistena nii rahvusvahelistes kui ka mitterahvusvahelistes relvakonfliktides,

olles seetõttu arvamusel, et Lapse õiguste konventsiooni poolt tunnustatud õiguste edasiseks kehtestamiseks tuleb rõhustada laste kaitset nende relvakonfliktidesse kaasamise eest,

võttes arvesse seda, et Lapse õiguste konventsiooni artikli 1 kohaselt peetakse lapse all silmas iga alla 18 aasta vanust isikut, välja arvatud juhul, kui vastava lapse suhtes kohaldatav seadusandlus näeb ette täisealisuse saabumist varem,

olles veendunud selles, et kõnealuse konventsiooni valikuline protokoll, mis tõstab isikute relvajõududesse värbamiseks ja sõjategevuses osalemiseks nõutavat vanust, aitaks tõhusalt kaasa selle põhimõtte ellurakendamisele, mille kohaselt tuleb kõigi lastega seonduvate tegevuste korral pöörata põhitähelepanu laste huvide kaitsele,

võttes arvesse, et Punase Risti ja Punase Poolkuu 1995. aasta detsembris toimunud 26. rahvusvaheline konverents soovitas muuhulgas seda, et relvakonflikti osapooled peaksid võtma tarvitusele kõik mõeldavad abinõud alla 18 aasta vanuste laste sõjategevuses osalemise välistamiseks,

tervitades Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni poolt 1999. aasta juunis vastuvõetud konventsiooni nr. 182 lapsele sobimatu töö ja muu talle sobimatu tegevuse viivitamatu keelustamise kohta, mis muuhulgas keelab laste sunniviisilise või kohustusliku värbamise nende relvakonfliktides rakendamise eesmärgil,

mõistes täie rangusega hukka laste värbamise, väljaõpetamise ja kasutamise nii riigisisises kui välisriigi sõjategevuses relvastatud rühmade poolt, mille näol ei ole tegemist ühegi riigi ametlike relvajõududega, ja tunnustades nende isikute vastutust, kes lapsi sel eesmärgil värbavad, välja õpetavad ning kasutavad,

pidades meeles kõigi relvakonfliktis osalevate poolte kohustust pidada kinni rahvusvahelise humanitaarõiguse sätetest,

rõhutades, et käesolev protokoll ei kahjusta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Harta, sealhulgas selle artikli 51, ja humanitaarõiguse vastavate normide eesmärke ning põhimõtteid,

pidades meeles, et rahu ja turvalisuse nõuded, mis põhinevad Harta põhimõtete ning kohaldatavate inimõiguslaste õigusaktide järgimisel, on laste täieliku kaitse tagamise seisukohast asendamatud, seda eriti relvakonfliktide ja võõrriigi okupatsiooni puhul,

tunnustades nende laste erilisi vajadusi, kes on oma majandusliku või sotsiaalse staatuse või soo tõttu käesoleva protokolliga vastuolus oleva värbamise või sõjategevuse seisukohast eriti haavatavad,

arvestades vajadust võtta arvesse laste relvakonfliktidesse kaasamise majanduslikke, sotsiaalseid ja poliitilisi algpõhjusti,

olles veendunud vajaduses tugevdada käesoleva protokolliga ellurakendamisele suunatud rahvusvahelist koostööd, nagu ka relvakonfliktide ohvriks langenud laste füüsilist ja psühhosotsiaalset rehabilitatsiooni ning nende taasintegreerimist ühiskonda,

kaasates ühiskonda, eriti aga lapsi ning lapsohvreid protokolliga ellurakendamisega seonduvate teabe- ja haridusalaste programmide levitamisse,

on kokku leppinud järgnevas:

Artikkel 1

Osalisriigid rakendavad kõiki mõeldavaid meetmeid tagamaks, et nende relvajõududesse kuuluvad alla 18 aasta vanused isikud ei osale otseses sõjategevuses.

Artikkel 2

Osalisriigid kindlustavad, et nende relvajõududesse ei värvata sunniviisiliselt alla 18 aasta vanuseid isikuid.

Artikkel 3

1. Isikute vabatahtlikul värbamisel oma riiklikesse relvajõududesse kohustuvad osalisriigid tõstma vanuse alampiiri vastavalt Lapse õiguste konventsiooni artikli 38 paragrahvile 3, võttes arvesse selles artiklis esitatud põhimõtteid ja tunnustades seda, et mainitud konventsiooni kohaselt on alla 18 aasta vanustel isikutel õigus erilisele kaitsele.

2. Iga osalisriik esitab käesoleva protokolliga ratifitseerimisel või sellega ühinemisel siduva deklaratsiooni, milles on ära näidatud vanuse alampiir isikute vabatahtlikul värbamisel oma riiklikesse relvajõududesse, ning mis sisaldab kirjeldust nende ettevaatusabinõude kohta, mis tagavad, et värbamine pole sunniviisiline või kohustuslik.

3. Osalisriigid, mis lubavad alla 18 aasta isikute vabatahtlikku värbamist oma riiklikesse relvajõududesse, peavad tarvitusele võtma ettevaatusabinõud, mis tagaksid vähemalt selle, et:

(a) Taoline värbamine on tõepoolest vabatahtlik;

(b) Taolist värbamist viiakse läbi värvatava isiku vanemate või seaduslike eestkostjate teadmisel ja nõusolekul;

(c) Taoliste isikute käsutusse antakse kogu teave mainitud sõjaväeteenistusega seonduvate kohustuste kohta;

(d) Taolistelt isikutelt nõutakse usaldusväärse tõendusmaterjali esitamist nende vanuse kohta enne nende vastuvõtmist riiklikku väeteenistusse.

4. Iga osalisriik võib karmistada oma deklaratsiooni suvalisel ajal, edastades selle kohta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile adresseeritud teate, kes teavitab sellest kõiki osalisriike. Teade jõustub kuupäeval, mil peasekretär selle kätte saab.

5. Käesoleva artikli paragrahvis 1 esitatud nõue vanuse alampiiri tõstmise kohta ei kehti osalisriikide relvajõudude poolt hallatavate või nende kontrolli all olevate koolide suhtes, eeldusel, et sealjuures järgitakse Lapse õiguste konventsiooni artikleid 28 ja 29.

Artikkel 4

1. Riigi relvajõududest eraldiseisvad relvastatud rühmad ei tohi mingil juhul värvata või rakendada sõjategevuses alla 18 aasta vanuseid isikuid.

2. Osalisriigid kohustuvad rakendama kõiki mõeldavaid meetmeid sellise värbamise ja rakendamise välistamiseks, sealhulgas võtma vastu niisuguste tegevuste keelustamiseks ning kriminaalkorras karistatavaks muutmiseks nõutavaid seaduslikke meetmeid.

3. Käesoleva artikli ellurakendamine ei mõjuta relvakonflikti ühegi osapoole seaduslikku staatust.

Artikkel 5

Käesoleva protokolliga ühtki osa ei tohi tõlgendada kitsendavana niisuguste osalisriikide seaduste või rahvusvaheliste õigusaktide ja rahvusvahelise humanitaarõiguse sätete suhtes, mis on lapse õiguste realiseerimise seisukohalt eelistatavamad.

Artikkel 6

1. Iga osalisriik kohustub rakendama kõiki nõutavaid juriidilisi, administratiiv- ja muid meetmeid, mis võimaldaksid tagada käesoleva protokolliga sätete tõhusa ellurakendamise ning jõustamise vastava riigi kohtualluvuspiirkonnas.

2. Osalisriigid kohustuvad rakendama asjakohaseid meetmeid käesoleva protokolliga põhimõtete ja sätete laialdaseks levitamiseks ning populariseerimiseks nii täiskasvanute kui ka laste seas.

3. Osalisriigid võtavad tarvitusele kõik mõeldavad meetmed kindlustamiseks, et nende kohtualluvuspiirkonnas käesoleva protokolliga vastaselt värvatud või sõjategevuses rakendatud isikud demobiliseeritakse või vabastatakse muul viisil väeteenistusest. Vajaduse korral peavad osalisriigid andma niisugustele isikutele

kõikvõimalikku abi, mida on tarvis nende füüsilise ja psühholoogilise taastumise võimaldamiseks ning nende taasintegreerimiseks ühiskonda.

Artikkel 7

1. Osalisriigid teevad käesoleva protokolliga ellurakendamise alal koostööd, sealhulgas kõigi protokolliga vastuolus olevate tegevuste välistamise ja protokolliga vastuolus olevate tegevuste ohvriks langenud isikute rehabilitatsiooni ja ühiskonda taasintegreerimise võimaldamise eesmärgil, sealhulgas rakendusliku koostöö ning rahalise abi kaudu. Taolist abi osutatakse ja koostööd tehakse vastavate osalisriikide ning rahvusvaheliste organisatsioonidega konsulteerides.

2. Vastavaid võimalusi omavad osalisriigid osutavad niisugust abi olemasolevate mitmepoolsete, kahepoolsete või muude programmide kaudu, või, muuhulgas, Peaassamblee reeglistiku kohaselt asutatud vabatahtliku fondi kaudu.

Artikkel 8

1. Iga osalisriik kohustub kahe aasta jooksul pärast käesoleva protokolliga jõustumist selle osalisriigi osas esitama Lapse Õiguste Komiteele ettekande, mis sisaldab põhjalikku teavet meetmete kohta, mida kõnealune osalisriik on rakendanud protokolliga sätete elluviimiseks, sealhulgas osalemist ja värbamist käsitlevate sätete juurutamiseks.

2. Pärast põhjaliku aruande esitamist lisab iga osalisriik oma aruannetesse, mida ta Lapse Õiguste Komiteele esitab, vastavalt konventsiooni artiklile 44 lisainformatsiooni käesoleva protokolliga rakendamise kohta. Teised protokolliosalised esitavad aruande iga viie aasta järel.

3. Lapse Õiguste Komitee võib nõuda osalisriigilt lisainformatsiooni käesoleva protokolliga elluviimise kohta.

Artikkel 9

1. Käesolev protokoll on avatud allkirjastamiseks konventsiooniosalistele või konventsioonile allakirjutanud riikidele.

2. Käesolev protokoll kuulub ratifitseerimisele ja on avatud ühinemiseks igale riigile. Ratifitseerimis- või ühinemisdokumendid antakse hoiule ÜRO Peasekretärile.

3. Peasekretär, toimides konventsiooni ja protokolliga hoiulevõtjana, teavitab kõiki konventsiooniosalisi ning konventsioonile allakirjutanud riike kõigist deklaratiivsetest dokumentidest vastavalt artiklile.

Artikkel 10

1. Käesolev protokoll jõustub kolm kuud pärast kümnenda ratifitseerimis- või ühinemisdokumendi hoiuleandmist.

2. Kõigi riikide osas, mis ratifitseerivad käesoleva protokolliga või ühinevad sellega pärast selle jõustumist, jõustub protokoll ühe kuu möödumisel tema enda ratifitseerimis- või ühinemisdokumendi hoiuleandmise kuupäeva.

Artikkel 11

1. Iga osalisriik võib käesoleva protokolliga mis tahes hetkel denonsseerida, teavitades sellest kirjalikult Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peasekretäri, kes seejärel informeerib teisi konventsiooniosalisi riike ja kõiki konventsioonile

allakirjutanud riike. Denonsseerimine jõustub ühe aasta möödumisel denonsseerimisteate kättesaamisest peasekretäri poolt. Juhul, kui mainitud aasta möödumisel on denonsseerimisteate esitanud osalisriik kaasatud relvakonflikti, ei jõustu denonsseerimine enne relvakonflikti lõppu.

2. Denonsseerimine ei vabasta osalisriiki tema käesoleva protokolli järgsetest kohustustest õigusrikkumiste osas, mis pandi toime enne denonsseerimise jõustumise kuupäeva. Denonsseerimine ei kahjusta ka kuidagi Lapse Õiguste Komitee õigust jätkata asjade arutamist, mis olid arutusel juba enne denonsseerimise jõustumise kuupäeva.

Artikkel 12

1. Iga osalisriik võib teha muudatusettepanekuid ja esitada need ÜRO Peasekretärile. Peasekretär edastab tehtud ettepaneku seejärel osalisriikidele palvega teatada, kas nad pooldavad osalisriikide konverentsi kokkukutsumist ettepanekute arutamiseks ja nende üle hääletamiseks. Juhul kui sellise teate edastamisest nelja kuu möödumisel vähemalt üks kolmandik osalisriikidest pooldab konverentsi kokkukutsumist, kutsub Peasekretär konverentsi ÜRO egiidi all kokku. Muudatused, mis on vastu võetud konverentsil kohal viibinud ja hääletanud osalisriikide enamuse poolt, edastatakse ÜRO Peaassambleele kinnitamiseks.

2. Käesoleva artikli lõike 1 alusel vastuvõetud muudatus jõustub siis, kui selle on kinnitanud Peaassamblee ja osalisriigid on selle kahe kolmandikulise enamusega aktsepteerinud.

3. Kui muudatus jõustub, on ta siduv nendele osalisriikidele, kes seda on aktsepteerinud, teistele osalisriikidele on siduvad ikka veel käesoleva protokolli sätted ja nende poolt aktsepteeritud varasemad muudatused.

Artikkel 13

1. Käesolev protokoll, mille araabia-, hiina-, inglise-, prantsuse-, vene- ja hispaaniakeelsed tekstid on võrdselt autentset, antakse hoiule ÜRO arhiividesse.

2. ÜRO Peasekretär edastab käesoleva protokolli tõestatud eksemplarid kõikidele konventsiooniosalistele ja kõikidele konventsioonile allakirjutanud riikidele.